

Klimaatneutraal: Stand van Zaken op de Vrijwillige CO2-markt

Door Jos Cozijnsen, 3 maart 2008

Is de burger de burger eindelijk goed op de hoogte van het klimaatprobleem en willen bedrijven klimaatneutraal ondernemen, is weer scepsis over de groeiende vraag naar CO2-compensatie. Er worden ook de gekste producten aangeboden: klimaatneutraal tapijt, concert, bestek, kamperen... In de maatschappij is men zich meer bewust van de dreigingen van klimaatverandering: warme winters, vroege lente, geen ski-sneeuw, Al Gore's film, Live Aid, Radiohead. Ook is duidelijk dat het vijfmaal meer kost om later aan te passen – aan dijken, infrastructuur, herbouw, mislukte oogsten etc. – dan dat het kost om nu CO2-maatregelen te nemen. Dat concludeerde Blair's adviseur Stern in 2007. Naast de verplichte Europese CO2-handel voor 10.000 bedrijven in de EU, is er een vrijwillige CO2-markt ontstaan. Over die vrijwillige markt is veel enthousiasme, maar ook scepsis: wat is de stand van zaken?

Aandacht voor CO2 neemt toe

Er is de laatste tijd een groeiende aandacht voor de markt rond klimaatneutraal ondernemen. Er is al een verplichte markt voor de 10.000 installaties in Europa, m.n. energie en industrie. Maar door de bewustwording van het klimaatprobleem willen deze **bedrijven** meer doen dan waartoe ze verplicht zijn en er zijn bedrijven zoals banken en verzekeringen die zich ook verantwoordelijk voelen hun steentje bij te dragen, vaak gedwongen door hun aandeelhouders.

En veel **burgers** willen extra betalen om CO2-emissies door verkeer en vakantie te compenseren. Nu is er een zogenaamde vrijwillige CO2-markt ontstaan. Want er worden door bedrijven zelf projecten opgezet, waarbij CO2 wordt bespaard. Maar niet alle bedrijven hebben die mogelijkheid en burgers evenmin.

Om volledig klimaatneutraal te zijn is er behoefte aan extra CO2-certificaten om alle emissies te kunnen compenseren. Wat speelt er allemaal op die markt?

Vrijwillige CO2-markt groeit boven 200 miljoen ton CO2.

De CO2-compensatie-markt is, met name vanuit de VS, de afgelopen jaren enorm gegroeid tot een verwachte omzet in 2012 van meer dan 1 miljard Euro.

	CO2-compensatiemarkt in miljoen ton CO2				
	2004	2005	2006	2007	2012?
Totaal	9	10	24	75	200-1.000
VS (m.n. CCX)	6	7	17	55	150-800
EU	1	2	7	20	50-200

De prijs van een vrijwillig CO2-certificaat varieert overigens van €3 tot €25 per ton CO2. Dat hangt af van het aantal certificaten (hoe meer, hoe goedkoper) en de kwaliteit (van bosaanplant, mestvergisten tot zonnepanelen en duurzame waterstofbussen. Omdat een huishouden in Nederland slechts een paar tientallen ton CO2 veroorzaakt, bent u al gauw -voor minder dan EUR 100 per jaar klimaatneutraal. Maar met een ticket naar de VS komt u op het dubbele; dat tikt weer aan.

Vrijwillige markt levert echte reducties

Interessant is dat terwijl er in 2007 wel 75 miljoen ton vrijwillig is verhandeld en op de verplichte Europese CO₂-emissiemarkt meer dan 1 miljard (d.w.z. van eigenaar verwisseld), de 75 miljoen vrijwillige CO₂-certificaten staan voor echte reducties. De Europese markt heeft maar 100 miljoen extra reductie opgehaald, met name door vermeden kolenstook. Dus omdat vrijwillige CO₂-handel nieuwe projecten betreft, dat is althans de bedoeling, helpt het voor het klimaatprobleem.

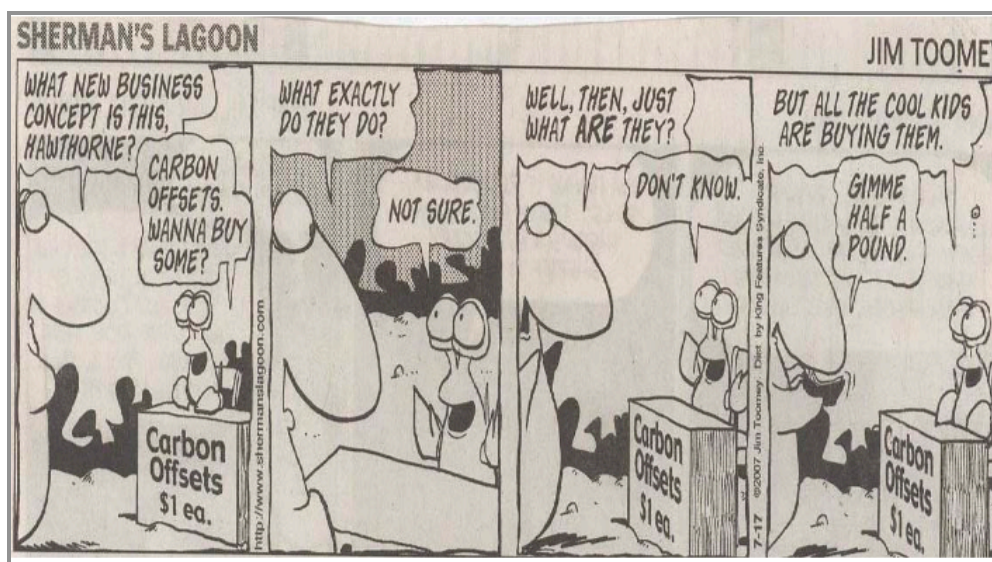
Scepsis over vastlegging CO₂ in bos als compensatie

Er is twijfel of de vrijwillige markt wel afdoende is. Vaak vindt compensatie via bosaanplant plaats. Both Ends schreef eerder in het FD dat er mondiaal te weinig ruimte is om alle CO₂-emissie te compenseren. En het zou de voedselvoorziening in gevaar brengen. Greenpeace zei bij Zembla deze week dat je 'voor de 5 nieuwe kolencentrales de halve wereld nodig hebt voor bosaanplant'. Overigens zijn NGO's in het algemeen meer voorstander van duurzame energieprojecten en energiebesparing. De 'Hier'-campagne, van de milieufederaties, geeft dan ook alleen haar groene logo af, als bedrijven eerst proberen zelf energie te besparen en voor compensatie maximaal 50% boscertificaten gebruiken.

Zembla bracht wederom het verhaal over het bos in Oeganda, waarvan Stichting Face en KlimaatNeutraal Groep o.m. CO₂-certificaten verkoopt, dat deels wordt gekapt door omwonenden. Dat risico, evenals de kans op ziekte en brand, is inherent aan bosbouw. Overigens kunnen projectontwikkelaars het risico beperken door controle en buffers aan te houden. Dat is ook de verplichting van de nieuwe vrijwillige CO₂-markt standaard (Voluntary Carbon Standard, VCS), n.l. dat aanbieders van bos-certificaten een percentage reserve-certificaten vasthouden. Maar je zult maar net een Oegandees boscertificaat hebben gekocht voor compensatie van je reis naar Ibiza; dan wil je toch zeker weten of het goed geregeld is.

Grote behoefte aan energie- en industrieprojecten

Door de vele recente aankondigingen van bedrijven die klimaatneutraal willen worden (ING, TNT, Fortis, Rabo) en ook van steden als Rotterdam en Amsterdam en Luchthaven Eindhoven en de scepsis over bosbouw, is er een groeiende behoefte aan nieuwe energie- en industrieprojecten. Daar is in Nederland een groot potentieel voor. Ik heb zelf advies gegeven aan een aantal projecten in Nederland, die onlangs CO₂-reducties op de markt aanboden. Dat gaat om mestvergistingsprojecten en ook om bedrijven die gebruik maken van netwerken van CO₂, energie en warmte. Maar ook in het transport en bebouwde omgeving en kantoren (OVG) worden CO₂-neutrale projecten voorbereid. Wat opvalt in de vrijwillige markt is dat kopers en verkopers elkaar niet makkelijk vinden. Er is nog geen beurs voor compensatie-projecten en vertrouwen speelt op deze imago-gevoelige markt een grote rol. De aanbieders van klimaatcompensatie.nl, gesteund door de onafhankelijke voorlichtingsorganisatie Milieu, helpt bedrijven hierover beter communiceren.

Meer aandacht voor standaarden

Om koper en verkoper makkelijk aan elkaar te koppelen werkt men aan beurzen voor compensatie-certificaten [ECX] en veiling van contracten voor compensatie-projecten (Asia Carbon Exchange; Climex). Om de handel te vergemakkelijken en transparantie te vergroten heeft een aantal organisaties van bedrijven en het Voluntary Carbon Standard ontwikkeld. Men leent daarvoor methodieken en procedures van de verplichte Kyoto Protocol-procedures voor compensatie-projecten in ontwikkelingslanden [het CDM: Clean Development Mechanism]. Sommige bedrijven WILLEN juist voor de compensatie alleen officiële CDM-projecten hebben. KLM bijvoorbeeld, compenseert de CO₂-groei tot 2012 alleen met door het WNF gesteunde 'Gold Standard' CDM-projecten: dat zijn de meest duurzame, maar ook dure projecten in ontwikkelingslanden. Je zou kunnen zeggen dat de vrijwillige markt zo dichterbij de verplichte markt komt te liggen. Inderdaad zouden sommige compensatie-projecten het op de verplichte markt ook goed doen.

Verbondenheid met project belangrijker dan standaard in compensatiemarkt?

Een dergelijk standaard lijkt makkelijk voor de handel, maar kan, als het te ver wordt doorgevoerd, ook het einde van de CO₂-compensatiemarkt zijn, immers:

- De projecten worden te duur, door de afgestemde methodes, controles, inspraak, bureaucratie; datzelfde is met het CDM zelf aan de hand;
- Het is niet ook nodig: het gaat bij compensatie meer om de projecten zelf, dan om de grootte van de markt en de liquiditeit van de handel. Een certificaat wordt direct geconsumeerd en voor de compensatie zijn vaak per geval niet veel certificaten per bedrijf of per reiziger nodig.
- De bedrijven en burgers die CO₂ willen compenseren hebben meer behoefte aan een directe band met en kennis over het project waar het geld naar toe gaat. Een bedrijf laat aan zijn klanten en aandeelhouders liever een dorp met zonnepanelen zien of een duurzaam tuinbouw-project dan liquide certificaten op de beurs om zo maar te zeggen.

Dubbeltelling voorkomen

Ik heb nog niet meegemaakt dat een certificaat van dezelfde reductie 2x was verkocht, maar het zou kunnen gebeuren. Daarom moeten er openbare registers komen met websites, waarop alle certificaten per nummer kunnen worden gecontroleerd. In Nederland beheert de Triodosbank veel certificaten van aanbieders: als er een wordt verkocht, wordt die afgeboekt. In Duitsland is Blueregistry door TUEV opgericht met dit doel voor ogen. Ik denk dat openbare registers een belangrijke rol gaan spelen bij de transparantie van projecten en certificaten.

Verificatie en rapportage essentieel voor compensatiemarkt

Een aantal aanbieders van CO₂-compensatie heeft zich georganiseerd onder klimaatcompensatie.nl: Essent, Greenchoice, KlimaatNeutraal Groep, Rabobank, Trees for Travel, Visa Greencard. Deze hebben afspraken gemaakt over de wijze van verificatie van CO₂-projecten en laat de projecten en communicatie door een extern bureau toetsen. Ik denk dat inderdaad het meest essentiële element van de vrijwillige markt is dat een onafhankelijke accountant verifieert of er in een project minder emissies zijn geweest dan voor de investeringen. Tevoren moet beschreven zijn wat er in een normale situatie aan CO₂-uitstoot zou zijn geweest: de 'baseline' of 'benchmark'. In een monitoring-protocol moet beschreven worden waar in een project emissies zouden kunnen ontstaan, zodat de verificateur dat netjes na kan lopen.

Tot slot is de rapportage belangrijk, zodat het publiek kan zien wat er is gebeurd en er kritische vragen over kan stellen. Bij de keuze voor en uitwerking van een project hebben de aanbieder en koper veel vrijheid. Maar, boter bij de vis, als er compensatie voor actuele emissies wordt gekocht, dan moeten de aanbieders daarvoor de goedgekeurde certificaten wel gereed hebben.

+ + +